

## 1 | Participatie sector- en keteninitiatieven

Vanuit de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder wordt gevraagd om deelname aan een sector- of keteninitiatief. De organisatie dient zich daarbij op de hoogte te stellen van de initiatieven die binnen de branche spelen.

### 1.1 Inventarisatie sector- en keteninitiatieven

Om te bekijken welke sector- en keteninitiatieven relevant zouden kunnen zijn voor Gebr. van der Lee is de website van de SKAO geraadpleegd ([https://www.skao.nl/initiatieven\\_programma](https://www.skao.nl/initiatieven_programma)). Hier is een compleet overzicht van alle initiatieven en reductieprogramma's te vinden. Daarnaast is een overzicht opgesteld in het tabblad inventarisatie initiatieven in het Excelbestand CO<sub>2</sub>-reductiemaatregelen. Eventuele geschikte initiatieven zijn besproken met de projectleider en met het management. Aangezien Gebr. van der Lee aan meerdere initiatieven deelneemt is dit alleen ter inspiratie geraadpleegd.

Jaarlijks wordt er door de projectleider en het management geëvalueerd of deelname aan de initiatieven nog steeds als relevant en actueel wordt gezien en/of dat er eventuele andere geschikte initiatieven van toepassing kunnen zijn.

### 1.2 Actieve deelname

De gedachte achter deelname aan een initiatief is dat door interactie met andere bedrijven en overheden informatie kan worden uitgewisseld en in samenwerking nieuwe ideeën en ontwikkelingen op het gebied van CO<sub>2</sub>-reductie tot stand kunnen komen. Vanuit dit doel vraagt de norm van de SKAO om een actieve deelname, middels bijvoorbeeld werkgroepen. Verslagen van bijeenkomsten en van overlegmomenten en presentaties van het bedrijf in de werkgroep kunnen tegenover de auditor dienen als bewijs van actieve deelname. Mocht een initiatief waaraan wordt deelgenomen op zeker moment niet meer relevant zijn voor het bedrijf (wanneer gedurende een half jaar of langer geen voortgang in het initiatief of actieve deelname aangetoond kan worden) en de deelname wordt beëindigd, dan kan de inventarisatie van de initiatieven dienen als bron voor het kiezen van deelname aan een ander initiatief.

### 1.3 Lopende initiatieven

#### 1.3.1 Stichting Nederland CO<sub>2</sub> Neutraal

Door Gebr. van der Lee wordt deelgenomen aan het initiatief Nederland CO<sub>2</sub> Neutraal. Dit initiatief richt zich op het inspireren van de deelnemers, het vergroten van kennis over CO<sub>2</sub>-reductiemogelijkheden en het vergroten van een duurzaam netwerk. Zij doet dit middels vierjaarlijkse middagprogramma's en het faciliteren van werkgroep bijeenkomsten. Onderstaand treft u een overzicht van het jaarlijks budget voor het initiatief Nederland CO<sub>2</sub> Neutraal aan.

Om deze deelname te bewijzen worden de volgende documenten bewaard:

- Intentieverklaring Nederland CO<sub>2</sub> Neutraal
- Verslagen bijeenkomsten Nederland CO<sub>2</sub> Neutraal



Omschrijving	Eenheid	Budget
Inzet medewerkers	16 uur (€ 100,- per uur)	€ 1.600,00
Contributie	Jaarlijks	€ 997,00
<b>Totaal</b>		<b>€ 2.597,00</b>

In 2020 heeft Gebr. van der Lee aan twee digitale bijeenkomsten deelgenomen, namelijk op 26 maart en op 17 september. De eerste workshop was gericht op: Awareness in managementsystemen en de tweede: Beïnvloeden van gedrag. Beide presentaties en notulen zijn opgenomen in het CO<sub>2</sub>-reductiedossier van Gebr. van der Lee onder notulen initiatief.

#### 1.3.2 Project HVO-diesel

In de afgelopen jaren heeft Gebr. van der Lee verschillende pilottrajecten gestart omtrent het toepassen van HVO-diesel. Hierbij bestond het eerste pilotproject uit beheer- en onderhoudswerkzaamheden op het

eiland Schiermonnikoog voor een aantal opdrachtgevers, zoals Natuurmonumenten, Gemeente Schiermonnikoog, Wetterskip Fryslân en daarbij ook het onderhoud van terreinen van Vitens en Rijksuniversiteit Groningen. In dit project zijn voorafgaand verschillende verkenningsgesprekken geweest om dit te promoten. Aangezien dit veel succes heeft opgeleverd heeft Gebr. van der Lee in het afgelopen jaar geprobeerd om met meer opdrachtgevers in gesprek te gaan hierover.

Een voorbeeld hiervan is verwerkt in het project met gunningsvoordeel Eemsgeul. Op 11 maart 2020 is Gebr. van der Lee in gesprek gegaan met Rijkswaterstaat en zijn tot een voorstel gekomen voor het toepassen van HVO-diesel. De samenvatting is gekopieerd uit de maandrapportage van dit project:

### **CO<sub>2</sub>-reductie**

De Aannemer heeft het certificaat behorend bij de bij inschrijving aangeboden CO<sub>2</sub>-reductieambitie ingediend bij de Directie. Ten behoeve van dit project is het projectdossier opgesteld en wordt deze bijgehouden, waarmee wordt voldaan aan de eisen behorend bij het ambitieniveau (niveau 5). Daarnaast heeft de Aannemer op 11-03-2020 een voorstel ingediend om de huidige brandstof te vervangen door een brandstof blend met 50% HVO-diesel. Hiermee wordt ten opzichte van MDO een reductie bereikt van 35% in de MKI-CO<sub>2</sub>-103-waarde per ton brandstof en een reductie van 42% in de kg CO<sub>2</sub>-equivalenten per ton brandstof. De Directie heeft tijdens de bouwvergadering op 19-05-2020 aangegeven positief te staan tegenover het voorstel, maar omdat er momenteel geen budget voor is, wordt het voorstel "on hold" gezet tot na de komende aanbestedingen.

Naast het voorstel die Gebr. van der Lee zelf heeft gedaan bij Rijkswaterstaat, zijn er ook opdrachtgevers die dit al zelf meenemen in de aanbesteding. Zo heeft Provincie Flevoland in haar aanbesteding de volgende eisen vermeldt in haar aanbesteding:

1. De voor dit contact in te zetten hoeveelheid dieselbrandstof dient gedeeltelijk te bestaan uit biobrandstof (HVO) die voldoet aan de norm EN590 en aantoonbaar een CO<sub>2</sub>-reductie van minimaal 40% t.o.v. reguliere diesel.
2. De namens dit contract in te zetten hoeveelheid biobrandstof mag ook voor werkzaamheden buiten de provincie worden verbruikt, zolang de hoeveelheid die namens dit contract is verbruikt overeenkomt met de voor dit contract benodigde hoeveelheid dieselbrandstof.

Inmiddels geldt dit voor Gebr. van der Lee voor drie projecten, namelijk Noorderring, Vogelweg en Larserweg.

#### 1.3.3 Deelname marktconsultatie onderhoudsbaggerwerken

Vanuit de vele projecten voor Rijkswaterstaat en het zelfontwikkelde asfalt heeft Gebr. van der Lee deelgenomen aan een marktdialoog koplopersmarkt voor duurzaam asfalt. Het doel van deze sessies waren om de productie van duurzaam asfalt zoveel mogelijk te stimuleren in de verschillende aanbestedingen vanuit Rijkswaterstaat. Onder leiding van een teamcaptain worden er gesprekken gevoerd met verschillende partijen over thema's binnen deze sessies. In een werkdocument kunnen alle deelnemers inzichten en opmerkingen kwijt die vastgelegd moeten worden in de resultaten. Aan het einde verzameld de teamcaptain deze input om aan het einde van de tafelronde terug te koppelen.

Hierbij hebben de volgende tafelsessies plaatsgevonden:

- Tafelsessie A1: Alternatieve koplopers groep aanpak
- Tafelsessie B1: Koploperprojecten
- Tafelsessie C1 en C2: Sturen op milieukosten reductie
- Tafelsessie D: Contractbeheersing
- Tafelsessie E1 en E2: MKI-gewicht in de gunningscriteria

Alle input die vanuit deze sessies naar voren komen worden toegepast in nieuwe aanbestedingen vanuit Rijkswaterstaat. Alle werkdocumenten zijn als bewijsstukken verzameld.

#### 1.3.4 LCA's Asfaltmengels

In het kader van de certificering volgens de CO<sub>2</sub>-Prestatieladder niveau 5 is Gebr. van der Lee het initiatief gestart om met ketenpartners een initiatief (werkgroep) te starten. Het doel is om de bestaande ECO Base/Bind asfaltmengels van een officieel duurzaam label te voorzien en met de ketenpartners

mogelijkheden te verkennen om de principes van ECO Base/Bind door te vertalen naar deklagen/ECO-Lay mengfels.

Met deze doelstellingen is binnen de werkgroep concreet gewerkt worden aan de verduurzaming van het assortiment asfaltmengfels. Als resultaat heeft Gebr. van der Lee inmiddels alle asfaltmengfels van een LCA met MKI-waardes voorzien. Dit biedt tevens nieuwe inzichten of de constructieve eigenschappen van de mengfels verbeterd zijn t.o.v. de standaard mengfels. Omdat binnen de markt het belang van MKI-waardes toeneemt, is de volgende stap binnen het project om de mogelijkheden te onderzoeken om de MKI-waardes structureel te verlagen. Deze onderzoeken zijn beschreven in de CO<sub>2</sub>-reductiemaatregelen van Gebr. van der Lee. Een andere mogelijkheid om structureel lagere MKI' waarden te krijgen is de overstap op waterstof. Dit project wordt hieronder toegelicht.

In het afgelopen jaar is er voornamelijk gefocust op de vermindering van de MKI-waardes, waarbij dit bedrijfsgevoelige informatie bevat. Hierdoor is het verder betrekken van ketenpartners, naast de marktconsultaties, nog niet helemaal aan de orde geweest.

#### 1.3.5 Ontwikkelingsproject waterstof

In dit project is Gebr. van der Lee actief bezig met een onderzoek in hoeverre zij waterstof kunnen toepassen in plaats van aardgas. In het productieproces wordt gebruik gemaakt van gasbranders op aardgas, die het materiaal in de trommels verhitten tot een temperatuur van 140 tot 180 graden Celsius. Gebr. Van der Lee streeft een duurzamer productieproces na, waarbij gebruik gemaakt wordt van hernieuwbare energie. Gebruik van waterstofgas in plaats van aardgas draagt bij aan deze ambitie. Op dit moment is (groene) waterstof nog beperkt verkrijgbaar. Tevens zijn er nog geen commercieel verkrijgbare branders die ook op waterstofgas functioneren. De productiefaciliteit in Lelystad is mogelijk geschikt als locatie om door middel van elektrolyse groene waterstof te produceren. Hiervoor is een PEM of Alkaline elektrolyser benodigd in combinatie met een compressor en opslagfaciliteit voor waterstof (gas).

In samenwerking met StoredEnergy wordt in kaart gebracht wat de mogelijkheden zijn om waterstof uiteindelijk toe te passen in het productieproces. Hierbij worden de technische, financiële en juridische implicaties in kaart gebracht van de productie van groene waterstof op locatie in Lelystad. Dit kan door middel van elektrolyse van zelf opgewekte energie of netstroom. Daarnaast wordt de haalbaarheid beoordeeld van het gebruik van waterstofgas in de brander(s). Dit wordt gedaan op basis van de uitkomsten van het TopSector Energieproject: 'Waterstof als brandstof voor industriële verhittingsprocessen'. Gebr. Van der Lee is een van de partners in dit project, dat parallel loopt met onze haalbaarheidsstudie in 2019 en 2020. StoredEnergy zal de projectresultaten vertalen naar de situatie bij Gebr. Van der Lee. Afronding van bovengenoemde werkzaamheden voor StoredEnergy staat gepland voor januari 2021. Het genoemde TopSector energieproject loopt tot 2022.

In het TopSector Energieproject: 'Waterstof als brandstof voor industriële verhittingsprocessen' werken meer dan 40 partijen samen. Dit zijn bijvoorbeeld bedrijven uit de staal- of glasindustrie, die net als Gebr. Van der Lee verkennen wat de potentie is van waterstof als vervanger voor aardgas. Het project wordt geleid door DNV GL, die een proefopstelling heeft staan bij de Gasunie in Groningen. Zantingh is potentiële leverancier van de benodigde waterstof-gasbranders.

In 2020 zijn er al enkele resultaten gedeeld met betrekking tot de haalbaarheid en kosten van het produceren. Hierbij staat in de planning dat eind 2020 duidelijkheid wordt verschaft over de status en haalbaarheid van inzet van waterstofbranders. Begin 2021 volgt een eindrapportage met conclusies en aanbevelingen. Uiteindelijk is het de bedoeling dat er in kaart wordt gebracht hoeveel impact Gebr. van der Lee kan maken op CO<sub>2</sub>-gebied ten opzichte van de huidige asfaltproductie. Het doel is uiteindelijk ook om deze input te gebruiken in het opstellen van een nieuwe ketenanalyse. Hier zijn natuurlijk wel grote investeringen voor nodig. Vanuit de directie is de wens gekomen om dit gefaseerd uit te voeren en om te beginnen met een kleinere brander; de thermische olietketel. Verbruik van deze ketel bedraagt ongeveer 250.000 kuub gas per jaar, met CO<sub>2</sub> uitstoot van 473 ton. De uitkomst van het haalbaarheidsonderzoek zal aangeven of dit inderdaad haalbaar is. Dit zou uiteindelijk gerealiseerd kunnen worden in 2021/2022

#### 1.3.6 Voortgangsgesprekken Rijkswaterstaat

In de voortgangsgesprekken met opdrachtgever Rijkswaterstaat wordt elk kwartaal geëvalueerd wat de status is van de projecten die actief zijn bij de organisatie. Tijdens deze gesprekken wordt concreet doorgesproken hoe het in de afgelopen periode is gegaan, waar verbeterpunten liggen en hoe de huidige samenwerking geoptimaliseerd kan worden. In deze dialoog is duurzaamheid een standaard onderdeel.

#### 1.3.7 Stichting Windmolen Dordrecht

De windturbine is een initiatief van Energiecoöperatie Dordrecht (ECD) en Drechtse Energie. Er is een heldere taakverdeling: de ECD realiseert de bouw van de molen, Drechtse Energie zorgt voor draagvlak in Dordrecht en het werven van leden. Een van deze leden is Gebr. van der Lee. De ECD is een samenwerkingsverband tussen de gemeente Dordrecht en afval- en energiebedrijf HVC. HVC is een afval-,

grondstoffen- en energienutsbedrijf van 48 aandeelhoudende gemeenten en waterschappen uit Noord-Holland, Zuid-Holland, Flevoland en Friesland. De ECD richt zich op energiebesparing, energieproductie en energielevering in Dordrecht.

## Disclaimer & Colofon

### Uitsluiting van juridische aansprakelijkheid

Hoewel de informatie in dit rapport afkomstig is van betrouwbare bronnen en exceptionele zorgvuldigheid is betracht tijdens het samenstellen van deze rapportage kunnen De Duurzame Adviseurs geen juridische aansprakelijkheid aanvaarden voor fouten, onnauwkeurigheden, ongeacht de oorzaak daarvan en voor schade als gevolg daarvan. De borging en uitvoering van de opgestelde beoogde doelen en maatregelen aanwezig in dit rapport liggen bij de verantwoordelijkheid van de opdrachtgever. Voor het niet behalen van doelen en/of het onjuist aanleveren van data door de opdrachtgever, kunnen De Duurzame Adviseurs niet aansprakelijk worden gesteld.

In geen enkel geval zijn De Duurzame Adviseurs, haar eigenaren en/of medewerkers aansprakelijk ten aanzien van indirecte, immateriële of gevolgschade met inbegrip van gederfde winst of inkomsten en verlies van contracten of orders.

### Bescherming intellectueel eigendom

Het auteursrecht op dit document berust bij De Duurzame Adviseurs of bij derden welke bij toestemming deze documentatie beschikbaar hebben gesteld aan Gebr. van der Lee.

Vermenigvuldiging in wat voor vorm dan ook is alleen toegestaan door voorafgaande toestemming door De Duurzame Adviseurs.

## Ondertekening

Auteur(s):	Lars Dijkstra, De Duurzame Adviseurs
Datum:	Oktober 2020
Versie:	1.0
Verantwoordelijke manager:	Monique Holling

Handtekening autoriserende manager:



-----